

Strategisk næringsplan i Grimstad kommune 2018 - 2022

1	Sammendrag	3
2	Bakgrunn	3
2.1	Status og utviklingstrekk	4
3	Målsetting med planen	7
3.1	Prosessen som har ledet frem til den strategiske næringsplanen	8
3.2	Organisering av arbeidet	8
3.3	Gjennomførte aktiviteter	8
3.4	Satsingsområde reiseliv	10
3.5	Satsingsområde innovasjon	11
3.6	Satsingsområde vertskapsattraktivitet	12
3.7	Masterstudentenes forslag til tiltak	12
3.8	Utarbeidelse av forslag til tiltak og avgrensning av planen	15
4	Handlingsplan – tiltak i strategisk næringsplan 2018 - 2022.....	16
4.1	Markedsførings-/omdømmebyggingsprosjekt	16
4.2	Samskapingsprosesser	17
4.3	Entreprenørskapssatsing	17
4.4	Gode kontaktflater mellom næringsliv og kommune	18
4.5	Utvikling av næringstomter	19
4.6	Digitalisering/tilrettelegging for teknologi	19
4.7	Reiseliv/besøksattraktivitet	20
5	Veien videre.....	21

1 Sammendrag

I kommunal planstrategi for Grimstad kommune 2016-2019 ble det vedtatt at det skulle utarbeides en strategisk næringsplan for Grimstad kommune. Den har status som temaplan, som legger føringer for det videre næringsarbeidet i kommunen. Tidsperioden er satt til fire år, og man vil deretter vurdere om den skal revideres eller om det skal lages en ny plan.

Arbeidet med planen har vært gjennomført i nært samarbeid med Grimstad Næringsforening og Universitetet i Agder. Det har vært gjennomført en rekke workshops, møter, etc. Mastergradsstudenter innenfor Innovasjon og arbeidsliv har jobbet et helt semester med planen gjennom deltakelse i en pilot på UiAs «samskapingsverksted».

På en workshop februar 2017 kom man frem til at man ønsket å gå videre med hovedsatsingsområdene 1) reiseliv, 2) innovasjon, og 3) vertskapsattraktivitet. Dette har også vært førende for studentenes arbeid videre. Den strategiske næringsplanen inneholder en egen handlingsdel, med følgende tiltak som man skal jobbe videre med:

1. Markedsførings-/omdømmebyggingsprosjekt
2. Samskapingsprosesser
3. Entreprenørskapssatsing
4. Gode kontaktflater mellom næringsliv og kommune
5. Utvikling av næringstomter
6. Digitalisering/tilrettelegging for teknologi
7. Reiseliv/besøksattraktivitet

2 Bakgrunn

Kommunestyret vedtok 30.1.2017 prosjektplan for Strategisk næringsplan i Grimstad kommune.

Kommuneplan 2015-2027 trekker frem næringsutvikling som et av fem prioriterte satsingsområder. Følgende målsettinger er trukket frem i kommuneplanen:

1. *Grimstad kommune arbeider aktivt for regionalt nærings samarbeid og –utvikling*
2. *Grimstad sentrum har et attraktivt særpreg*
3. *Grimstad utnytter sine særegne kvaliteter og muligheter*
4. *Grimstad kommune legger til rette for innovativt, fremtidsrettet næringsliv*

I følge planstrategien 2011-2015 skulle det vært utarbeidet strategisk næringsplan for Grimstad i forrige valgperiode. På bakgrunn av at Grimstad kommune søkte medlemskap i Østre Agder sommeren 2013 og samtidig ble invitert med av Østre Agder i arbeidet om Strategisk næringsplan for Østre Agder, ble det bestemt å utsette arbeidet med strategisk næringsplan for Grimstad til den regionale næringsplanen var vedtatt. Den ble vedtatt i mai 2015.

Følgende innsatsområder trekkes frem som satsingsområder i strategisk næringsplan for Østre Agder:

1. *Et felles apparat for næringsutvikling i regionen.*
2. *Tilrettelegging for næringsnettverk og klynger.*
3. *Regionale lærings- og inspirasjonsarenaer.*
4. *En felles regional etablerertjeneste.*
5. *Kompetansemekling.*

6. *Et program for målrettet talentrekruttering.*
7. *Næringsarealbanken.*
8. *Økt verdiskaping i besøksnæringene.*
9. *Synergier av ny infrastruktur.*

I kommunestyremøte 20.6.2016, sak 79/16 «Kommunal planstrategi for Grimstad kommune 2016-2019 - sluttbehandling 2015/2159-28» ble det fattet følgende vedtak:

Grimstad kommunestyre vedtar forslag til kommunal planstrategi for Grimstad kommune 2016- 2019. Kommunal planstrategi rulleres årlig parallelt med behandling av budsjett/handlingsplan. Områderegulering av Ågre tas med i kommuneplanens planstrategi for 2016-2019 med planoppstart i august 2016.

I saken fremgår det at Strategisk næringsplan vedtas som en temaplan, og skal utarbeides «for å ivareta et bestemt fagområde eller tema eller for å konkretisere handlinger for å oppnå ønskede mål».

Om næringsplanen er det oppgitt følgende føringer i kommunal planstrategi:

Næringsplan for Grimstad utarbeides. I planen tydeliggjøres mål og strategier for kommunens næringsarbeid, kommunens virkemiddelapparat, samspill med lokalt næringsliv og kommunens regionale næringsengasjement.

Videreutvikling av Handlingsplan for universitetsbyen Grimstad 2013-2016 tas opp i denne sammenheng. Planarbeidet starter opp i august 2016.

I løpet av arbeidet med strategisk næringsplan har man funnet det hensiktsmessig å ferdigstille arbeidet med strategisk næringsplan først. Kommunestyret vedtok derfor i sak 17/70 følgende:

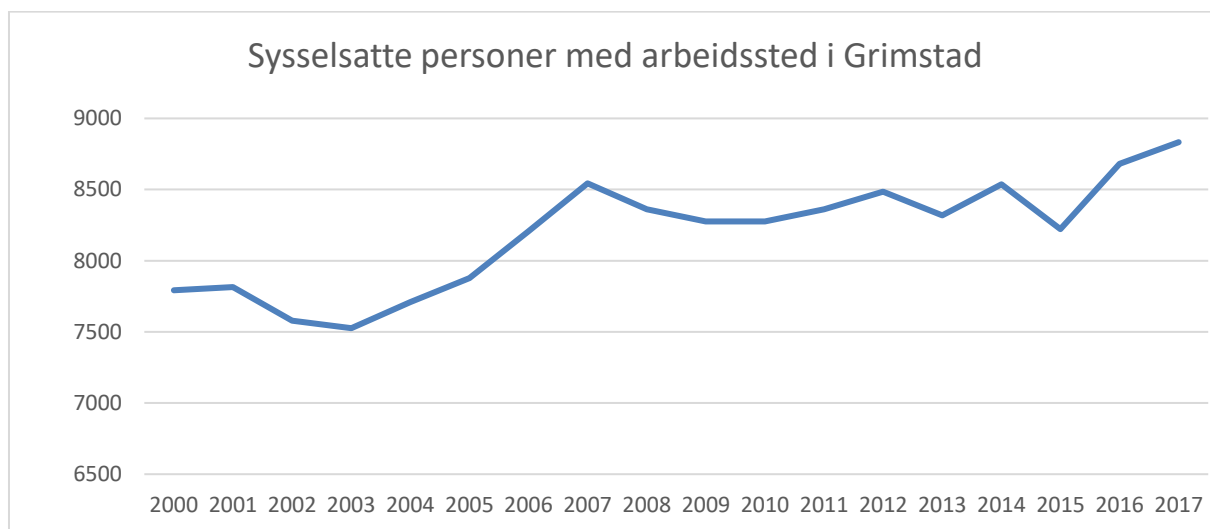
Handlingsplan for Universitetsbyen Grimstad 2013-2016 forlenges til 2018.

I tillegg til planene nevnt ovenfor er det også viktig å se kommunens næringsarbeid opp mot det arbeid som gjøres regionalt. Arbeidet med Regionplan Agder 2030 blir viktig i så måte. Det er sannsynlig at bærekraft bør trekkes frem som en sterkere satsing i den forbindelse.

2.1 Status og utviklingstrekk

Grimstad har i en lengre periode hatt stagnasjon i antall arbeidsplasser. Fra 2006 til 2015 har det ikke vært noen vekst i antall arbeidsplasser i Grimstad, selv om en nedgang i 2015 på 3,7 % i hvert fall delvis skyldes endret datagrunnlag hos SSB¹. I 2016 var det en økning i arbeidsplasser på 5,6 %, og i 2017 var det en økning på 1,7 %. Grafen i figur 1 viser utviklingen i antall arbeidsplasser i Grimstad i perioden 2000 – 2017.

¹ På landsbasis er nedgangen i totalt antall arbeidsplasser som skyldes endret datagrunnlag på om lag 2,4 %. Det er uvisst hvilket utslag dette utgjør for hver enkelt kommune.

Figur 1: Sysselsatte personer med arbeidssted i Grimstad (Kilde www.ssb.no, tabell 0333)

Antall sysselsatte personer som bor i Grimstad har økt jevnt og trutt (bor i Grimstad, men kan ha arbeidssted i Grimstad eller andre steder). Fra 2000 til 2017 er økningen på 2070 personer. Dette utgjør en økning på 24 %. Av sysselsatte personer som bodde i Grimstad i 2017 var det 46 % som pendlet ut av Grimstad, mens det i 2000 var 38 % som pendlet ut av Grimstad. Grimstad har hatt en relativt stor befolkningsvekst, men ingen tilsvarende vekst i antall arbeidsplasser. Det er dermed en attraktiv kommune å bo i, men det har i liten grad vært attraktivt å etablere arbeidsplasser her. Samtidig ser man en svak tendens til at netto utpendling er redusert de siste par årene. I 2000 var netto utpendling i prosent av sysselsatte personer bosatt i Grimstad på 8 %, i 2014 på 20 %, og i 2017 på 16 %².

Tabell 1 viser inn- og utpendling til/fra Grimstad kommune.

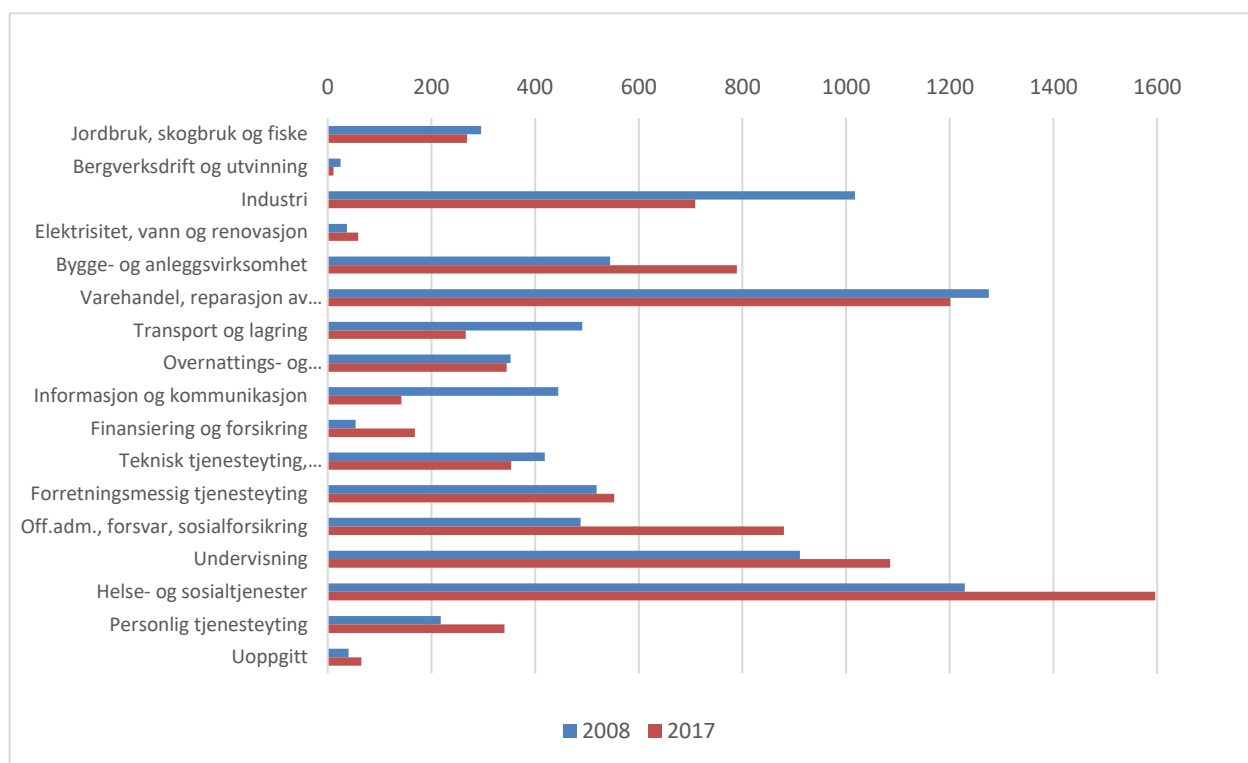
	2000	2005	2010	2014	2015	2016	2017
Sysselsatte personer bosatt i Grimstad	8501	9016	10239	10691	10237	10362	10571
Personer som pendler inn til Grimstad	2492	2363	2471	2741	2726	3018	3093
Personer som pendler ut av Grimstad	3201	3502	4434	4896	4742	4700	4831
Sysselsatte personer med arbeidssted i Grimstad	7792	7877	8276	8536	8221	8680	8833

Tabell 1: Sysselsatte per 4. kvartal, etter bosted, arbeidssted, inn- og utpendling (Kilde www.ssb.no, tabell 11616)

² Endring i datagrunnlag hos SSB gjør at tallene for 2015 og 2016 ikke er helt sammenlignbare med årene før 2015.

Av sysselsatte personer som bor i Grimstad, så pendlet 21 % (2222 personer) til Arendal i 2017. I 2000 var andelen på 20 % (1691 personer), dvs omtrent den samme. Pendlingen vestover har derimot økt markant. Den prosentvise andelen av sysselsatte personer som bor i Grimstad og pendler til Kristiansand har økt fra 3 % i 2000 (270 personer) til 10 % i 2016 (1013 personer).

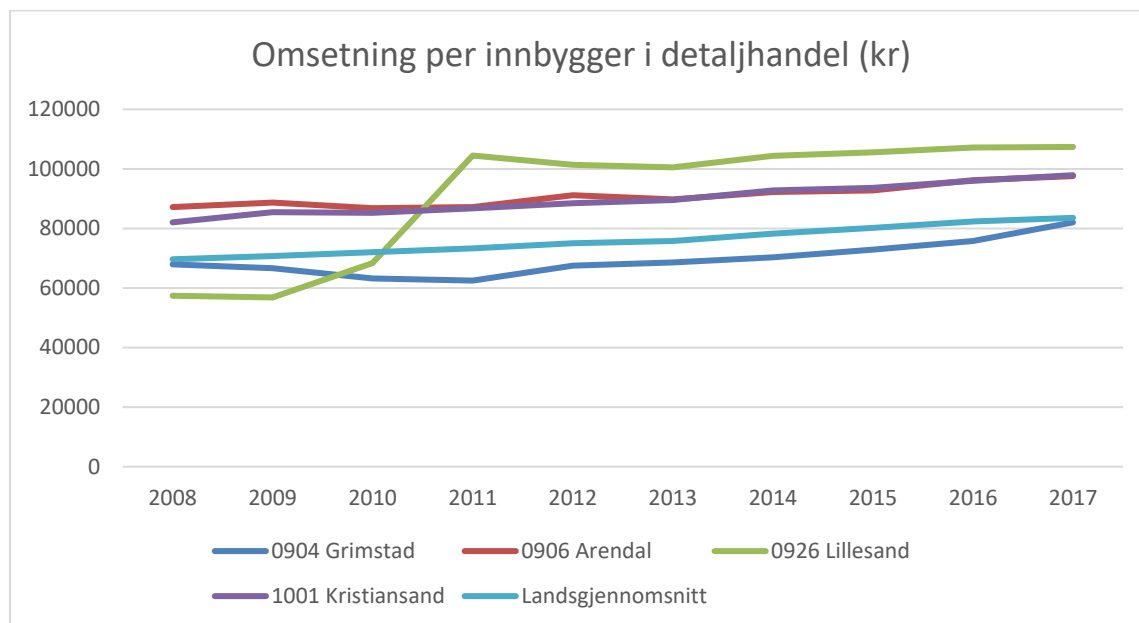
Figur 2 viser næringsstrukturen i Grimstad i h.h.v. 2008 og 2017. I likhet med mange andre kommuner arbeider en stor andel (18 %) av de sysselsatte innenfor helse- og sosialtjenester. 12 % jobber innenfor undervisning. Antallet som jobber innenfor industri er redusert fra 12 % i 2008 til 8 % i 2017. Sysselsatte innenfor informasjon og kommunikasjon har gått ned fra 5 % i 2008 til 2 % i 2017. Sannsynligvis er noe av årsaken at en del av dem som jobber i Skatteetaten nå er kategorisert som offentlig administrasjon, mens de tidligere var plassert i kategorien «informasjon og kommunikasjon». Bygg- og anleggsvirksomhet ser ut til å være den næringen innenfor privat sektor som har økt mest – fra 6,5 % i 2008 til 8,9 % i 2017.

Figur 2: Sysselsatte med arbeidssted i Grimstad i h.h.v. 2008 og 2017 (Kilde: www.ssb.no, tabell 07984)

Dersom man ser på handel, så ser det ut til at Grimstad er i ferd med å tette igjen en relativt stor handelslekkasje ut av kommunen. I 2016 var landsgjennomsnittet for varehandel per innbygger på

82 379 kroner³. Tilsvarende tall for Grimstad lå på 75 814 kr. I 2017 lå snittet for detaljhandel per innbygger i Grimstad på 82 039, mens landsgjennomsnittet var på 83 570. Sammenligner man Grimstad med Arendal, Lillesand og Kristiansand er likevel omsetningen pr innbygger i detaljhandel lav, siden disse byene har en omsetning som ligger til dels betraktelig over landsgjennomsnittet.

Figur 3: Omsetning pr innbygger i detaljhandel, eks detaljhandel ved bensinstasjoner. (Kilde: http://www.kommuneprofilen.no/profil/okonomi/DinRegion/okonomi_vare_innb_region.aspx)

3 Målsetting med planen

Hovedmålsetting med strategisk næringsplan i Grimstad er å tilrettelegge for flere arbeidsplasser i Grimstad.

Det er i tillegg viktig for Grimstad at det skapes flere arbeidsplasser i våre nærliggende kommuner.

Hovedmålsettingen er begrunnet i bakgrunnen i arbeidet med næringsplanen – nemlig den svake arbeidsplassveksten som har vært i kommunen de siste årene. Samtidig er Grimstad del av et regionalt bo- og arbeidsmarked, og det er dermed også viktig at det skapes arbeidsplasser andre steder i regionen.

Tidsperspektivet for planen er satt til fire år siden dette er en ny plan i kommunen. Det skal deretter vurderes om planen skal revideres eller om det skal lages en ny plan.

³ Kilde: http://www.kommuneprofilen.no/profil/okonomi/DinRegion/okonomi_vare_innb_region.aspx. Omfatter ikke detaljhandel ved bensinstasjoner.

Som del av den strategiske næringsplanen har man tatt inn en handlingsdel. Denne skal vurderes årlig i forbindelse med kommunens budsjettarbeid.

3.1 Prosessen som har ledet frem til den strategiske næringsplanen

Bred involvering har vært en viktig premiss for arbeidet med den strategiske næringsplanen. Dette gjenspeiles både i prosessen som har vært gjennomført og organiseringen av arbeidet.

3.2 Organisering av arbeidet

I prosjektplanen vedtok man formannskapet som politisk styringsgruppe, og rådmannens ledergruppe som administrativ styringsgruppe. Begge styringsgrupper har vært holdt løpende orientert om arbeidet med planen.

Det ble i tillegg nedsatt en referansegruppe bestående av følgende deltakere:

- Styret i Grimstad Næringsforening (bredt sammensatt, inkluderer blant annet representanter for Grimstad Håndverk- og Industriforening, Grimstad Bondelag og andre næringsaktører)
- Daglig leder Grimstad Min By
- Fakultetsdirektør teknologi og realfag, UiA
- Fakultetsdirektør helse- og idrettsvitenskap, UiA
- Leder av StartUiA
- Næringssjef Aust-Agder fylkeskommune

Det har vært avholdt fire møter i referansegruppen.

Prosjektgruppen som har jobbet med planen har bestått av:

- Næringssjef Bodil Slettebø (leder)
- Turistsjef Anne Elisabeth Jensen
- Daglig leder Grimstad bolig- og tomteutvikling KF Arnhild Bråstad
- Kommunalsjef samfunn og miljø Guri Ulltveit-Moe (frem til hun sluttet i Grimstad kommune 30.9.2017)
- Fagansvarlig landbruk Bjørn Eilert Andersen
- Kommunikasjonssjef Ragnhild Sigurdsson (permisjon fra august 2017)
- Daglig leder Grimstad Næringsforening Harald Erlandsen / Espen Nystad

Prosjektgruppen har hatt jevnlig møter i hele prosjektperioden.

3.3 Gjennomførte aktiviteter

Arbeidet med strategisk næringsplan ble startet med en workshop den 16. februar med målsetting om å definere satsingsområder, samt få frem en SWOT-analyse (analyse av styrker, svakheter, muligheter og trusler). Flere innledere ble invitert til å gi innspill til næringsplanen. Totalt deltok 43 deltakere fra næringsliv, academia og offentlig sektor.

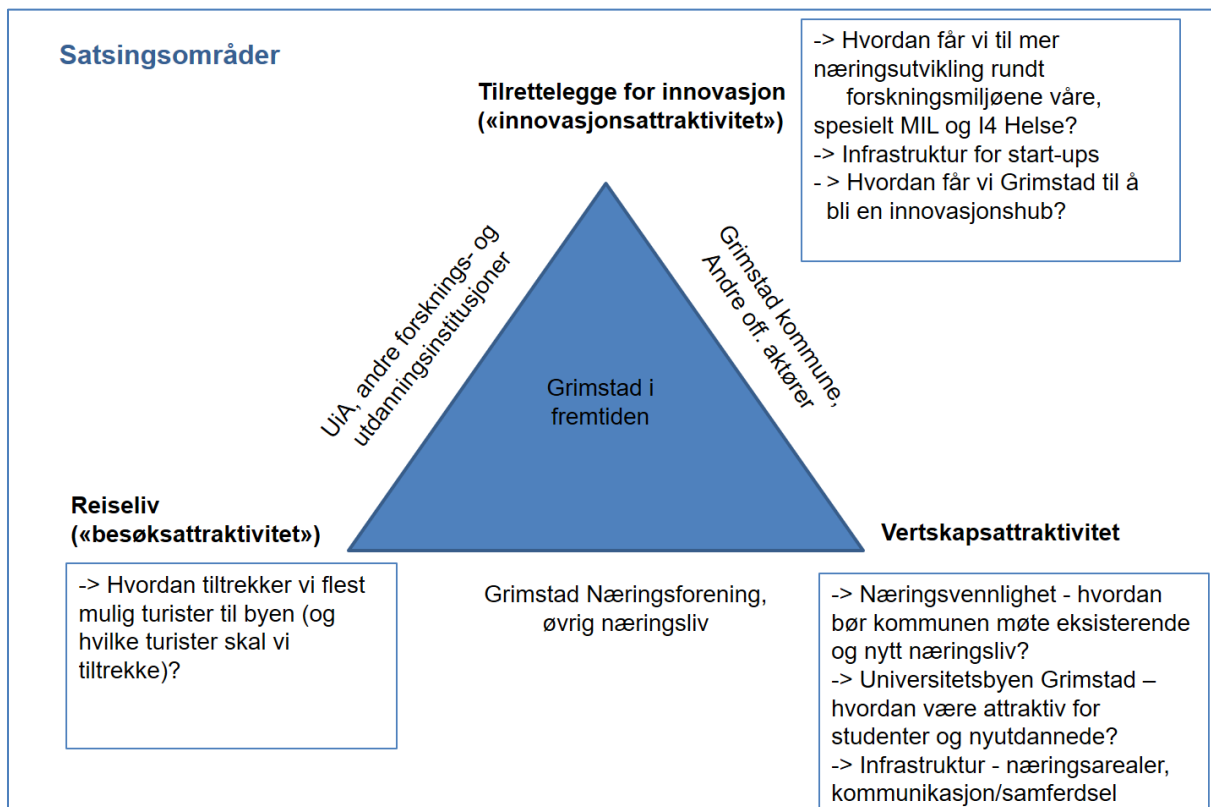
I etterkant vurderte man at SWOT-analysen som fremkom fra gruppearbeidet ble så stor og omfattende at man valgte å lage en «komprimert» SWOT som ble diskutert med referansegruppen.

Tabell 2 gir oversikt over de viktigste styrker, svakheter, muligheter og trusler for Grimstad kommune.

Styrker: • Universitetet i Agder • Andre forskningsinstitutter (Teknova, NIVA, NIBIO) • Dikternes by (Ibsen, Hamsun, Roald Dahl) • Landbrukskommune – mye lokal mat og drikke • Sørlandsby med nærhet til sjøen	Svakheter: • Svak på prioritering av satsingsområder • Kommunen er ikke næringsvennlig nok • For dårlig utviklede næringsarealer
Muligheter: • Næringsutvikling rundt UiA (MIL, I4 Helse, annet) • Tiltrekke og holde på studenter • Turisme/reiseliv (litterær turisme, kortreist mat, Raet nasjonalpark) • Bedre tilrettelegging for oppstartsbedrifter • Nye næringsarealer på Omre kan bidra til nyetableringer	Trusler: • Mangel på næringsarealer kan medføre at vi må takke nei til bedriftsetableringer • Høy andel uføre, mange som faller utenfor arbeidsliv, mismatch for lærlingeplasser (Sørlandet) • For dårlig kollektivtransporttilbud (buss, fly)

Tabell 2: SWOT-analyse for Grimstad kommune

Deltakerne ble delt inn i grupper som kom med forslag til satsingsområder i planen. Basert på gruppenes forslag (se vedlegg for oversikt over forslagene), valgte man ut tre hovedsatsinger som man jobbet videre med. Disse er presentert i figur 4.

Figur 4: Satsingsområder basert på workshop 16.2.2017

3.4 Satsingsområde reiseliv

For å jobbe videre med en satsing innenfor reiseliv inviterte man på Turistkontorets halvårslige møte med reiselivsnæringen til en workshop den 4. april for å definere satsingsområder. Målsettingen var å se på hvordan man best tiltrekker flest mulig turister til byen – og hvilke turister man bør tiltrekke. Det er i tillegg viktig å presisere at en reiselivssatsing ikke bare kommer turister til gode. Jo flere aktiviteter, opplevelser og gode handelstilbud man kan tilby turister, jo mer har man også å tilby egne innbyggere. Dette kan også bidra positivt til å tiltrekke attraktive arbeidstakere og bedrifter til kommunen.

Næringen ønsket at man skulle satse videre primært innenfor litteraturturisme, opplevelser og arrangementer. I tillegg var man opptatt av naturbasert turisme (for eksempel Raet nasjonalpark) og sykkelbaserte opplevelser.

Prosjektgruppen valgte å følge dette opp videre gjennom et møte/idedugnad den 19. april. Det fremkom da en mulighet til å søke finansieringsordningen «Ny Vekst i Agder» om støtte til videre arbeid med å få frem konkrete og paketterte opplevelser. I juni søkte man om midler til dette. Den nådde ikke opp i første omgang, men man fikk anledning til å sende inn en revidert søknad høsten 2017. I november ble det bevilget 350 000 kroner fra Aust-Agder fylkeskommune / Ny Vekst i Agder til prosjektet «Opplev Grimstad 2018-2020». Dette prosjektet er startet januar 2018, og er nærmere beskrevet gjennom forslag til tiltak i handlingsplanen.

I tillegg til workshop og møte med reiselivsnæringen samarbeidet Grimstad kommune med Ungt Entreprenørskap om en innovasjonscamp for Grimstad ungdomsskole. I august ble alle skoleelever på Strategisk næringsplan for Grimstad kommune 2018-2022

8. trinn på Grimstad ungdomsskole tatt med til Hesnesøy for å komme med forslag til bruk av skolehuset som kommunen eier der. Formålet med dette var tredelt: 1) Få frem forslag til opplevelser innenfor litteraturturisme, 2) Motivere til mer entreprenørskap i ungdomsskolene i Grimstad, og 3) Lære ungdommer om vår litterære historie i Grimstad. Figur 5 viser oppgaven som ungdommene fikk på Hesnesøy.

Gjør om dette gamle skolehuset i havgapet til en verdenskjent attraksjon.

- Velg om det dere lager skal lokke ungdommer eller voksne til denne øya.
- Husk at diktet "Terje Vigen" på en eller annen måte skal være en del av attraksjonen
- Dere har lov å lage noe både ute og inne

Bakgrunn: I 1797 forliste farfaren til Henrik Ibsen. Losen som meldte fra om ulykken bodde i dette huset og hadde en sønn som het Terje. Disse to skal ha inspirert Ibsen da han skrev "Terje Vigen" som er et verdensberømt dikt.

Figur 5: Innovasjonscamp på Grimstad ungdomsskole, i regi av Ungt Entreprenørskap 22.8.2017

3.5 Satsingsområde innovasjon

Innenfor dette satsingsområdet ønsket man først og fremst å se på hvordan vi får mer næringsutvikling rundt forskningsmiljøene våre, og hvordan vi tilrettelegger for innovasjon og nyskaping.

For å få gode innspill på dette temaet ba Grimstad kommune StartUiA om å organisere og lede en workshop den 6. september 2017. StartUiA er en organisasjon for studenter som er opptatt av entreprenørskap, nyskaping og innovasjon.

Hovedspørsmål på workshopen var «Hvordan øker vi innovasjonsaktiviteten?» og «Hvordan tilrettelegger vi for start-ups?»

StartUiA har trukket frem følgende som viktig:

Strategisk næringsplan for Grimstad kommune 2018-2022

- Nettverk mellom akademia og næringsliv
- Tilrettelegging for at etablert og etablert næringsliv skal tørre å satse nytt
- Det er viktig med et imøtekommende samlingspunkt for næringsliv, studenter og det offentlige, der fokuset er på innovasjon og gründere.
- Det er behov for møteplasser der det skal være mulig å lære av andre og lære vekk, samtidig som nye ideer kan skapes.

Også på denne workshopen var det bred involvering fra næringsliv, akademia og det offentlige. I forbindelse med workshopen fremkom det et behov for et gründerhus i Grimstad, og dialog mellom aktører om dette ble startet. I januar 2018 åpnet gründerhuset CoHub i Grimstad med støtte fra Grimstad kommune. Det ville ellers vært et relevant tiltak å foreslå i næringsplanen.

3.6 Satsingsområde vertskapsattraktivitet

I begrepet vertskapsattraktivitet ligger hvordan kommunen møter og tilrettelegger for nytt og eksisterende næringsliv. Hvordan kan kommunen fremstå som mest mulig næringsvennlig? Grimstad er en universitetsby, så det å tiltrekke og holde på studenter er også viktig.

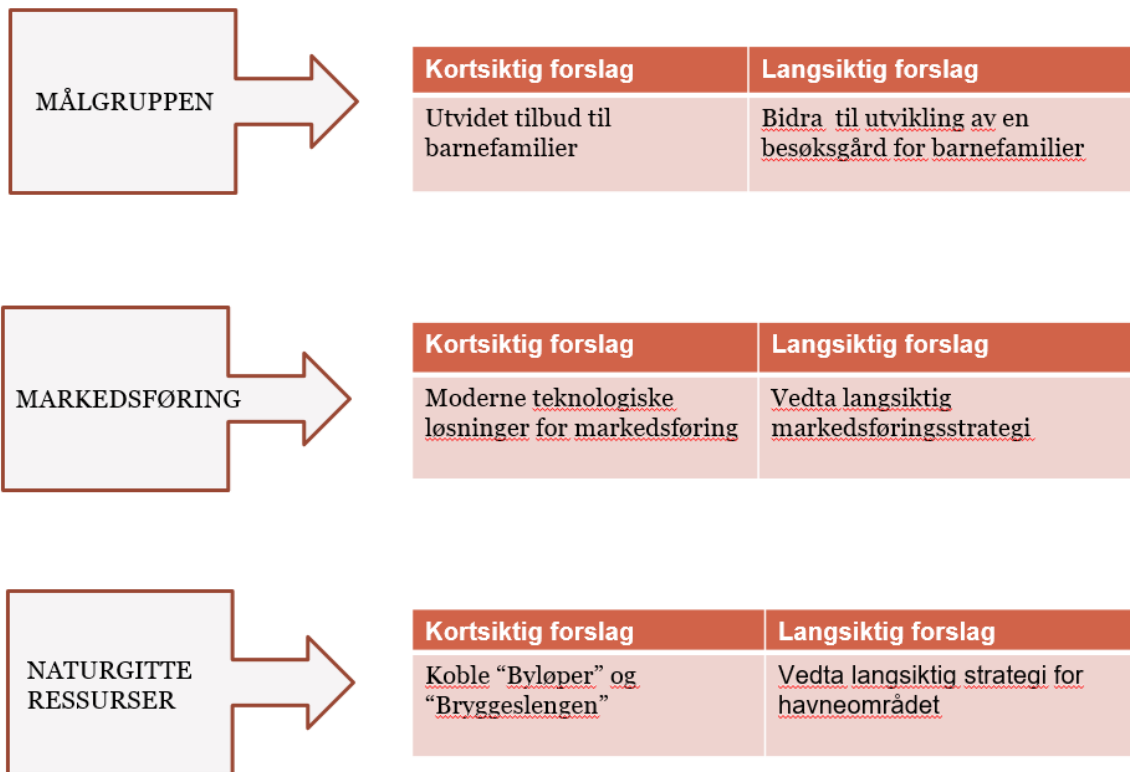
For å få eksternt hjelp til å se nærmere på dette satsingsområdet valgte Grimstad kommune å kontakte UiA for å høre om studenter innenfor arbeidsliv og innovasjon kunne bistå i å få frem gode tiltak. UiA responderte med å foreslå at strategisk næringsplan ble en av deres piloter innenfor samskaping av kunnskap, som er UiA sin visjon for perioden 2016-2020. 16 masterstudenter på kurset «Innovasjon i offentlig sektor» jobbet høsten 2017 med strategisk næringsplan i Grimstad. De ble delt i tre grupper, hvor hver gruppe jobbet med de tre satsingsområdene besøksattraktivitet, innovasjonsattraktivitet og vertskapsattraktivitet. De hadde en innledning med teori. Deretter organiserte studentene ulike workshoper, hadde møter med nøkkelinformanter, intervjuer med bedrifter, og annet som de fant hensiktsmessig. 30. november presenterte de sine forslag til tiltak for formannskapet.

3.7 Masterstudentenes forslag til tiltak

Studentenes presentasjoner følger som vedlegg til planen.

3.7.1 Forslag til tiltak innenfor besøksattraktivitet

Det fremkommer av figur 6 at studentene som jobbet med reiseliv fremhever behovet for mer tilbud rettet mot barnefamilier. Deres forslag om å bidra til utvikling av en besøksgård for barnefamilier er interessant, men vil kreve store ressurser for å realisere. Gruppen mener ellers at mer bruk av teknologi, spesielt i markedsføring, er ønskelig. Tiltak som er foreslått innenfor «naturgitte ressurser» er relevante, men vil falle innenfor arbeid med torg- og gatebruksplan og eventuelt andre planer innenfor samfunn og miljø. Det er derfor ikke tatt med videre i næringsplanen.

Figur 6: Oppsummering forslag til tiltak fra studentgruppe «besøksattraktivitet»

3.7.2 Forslag til tiltak innenfor innovasjonsattraktivitet

Studentene foreslår tre hovedområder for å fremme innovasjon i Grimstad, se tabell 3. Det ene er gründerkultur, blant annet gjennom å støtte opp rundt entreprenørskap i utdanningsinstitusjoner og støtte entreprenørskapssentre. Det andre er å bistå eksisterende næringsliv gjennom å skape gode møteplasser, satse på omdømmebygging og mindre byråkrati. Studentene foreslår også at mekatronikk bør være et satsingsområde, og at man bør bygge opp merkevaren Grimstad rundt dette. Dette har i ettertid blitt diskutert med referansegruppen, og man har så langt landet på at mekatronikk kan oppfattes som litt for snevert. Tanken om at man bør spisse hva man skal satse på er imidlertid nyttig å ta med videre.

HOVEDOMRÅDER	KORTSIKTIGE TILTAK	LANGSIKTIGE TILTAK
Gründerkultur	- Entreprenørskap i ungdomsskolene - Støtte entreprenørskapssenterne	- Samarbeid med studentorganisasjonene - Konkurranser og aktiviteter
Eksisterende næringsliv	- Markedsføring av næringslivet for å bl.a. å tiltrekke bedrifter og arbeidskraft - Sosial møteplass for næringslivet	- Omdømmebygging og nettverkskobler - Mindre byråkrati
Satsingsområde: Mekanikk	Mekanikk: Innovative løsninger til alle bransjer	
	- Stimulere/lede samarbeid mellom Grimstad kommune, næringsliv og UiA - «Student til leie»	- Næringsarealer/lokaler - Merkevarbygging

Tabell 3: Oppsummering forslag til tiltak fra studentgruppe «innovasjonsattraktivitet»

3.7.3 Forslag til tiltak innenfor vertskapsattraktivitet

Studentgruppen som har jobbet med vertskapsattraktivitet har i stor grad konsentrert sitt arbeid rundt det å skape gode samskapingsprosesser. Man foreslår at det opprettes en egen samskapingskoordinator i kommunen, og at man etablerer noen gode møteplasser for samskapning – det vil si møteplasser der både kommune, næringsliv og UiA er lett tilgjengelig og hvor man kan lage arenaer for å ta et godt samarbeid videre.

Også denne gruppen er opptatt av omdømmebygging. Man foreslår dessuten å bruke verktøyet «næringsvennlig kommune» som er utarbeidet av Innovasjon Norge. En oppsummering av studentenes forslag vises i figur 7.

Oppsummering

Kortsiktige tiltak:

- 1.** Opprette stilling for **samskapingskoordinator** i kommunen. Samskaping i egen organisasjon i fokus.
- 2.** Fokus på å **bedre samskapingsprosessen** med næringsliv og UiA før næringsplanen struktureres og utarbeides.
- 3.** Initiere «**samskapingsfrokost/lunsj**» en fredag i måneden.
- 4.** Strategisk arbeid med kommuneorganisasjonens **omdømme**.
- 5.** Grimstad kommune bør benytte UiA sin kompetanseportal i større grad enn i dag.

Langsiktige tiltak:

- 1.** Utvikle **felles visjon , mål og verdigrunnlag** for næringsutvikling i Grimstad sammen med UiA og næringsforeningen.
- 2.** Kartlegge og analysere «**næringsmangfoldet**» i Grimstad med tanke på mer målrettet oppfølging av særlig viktige næringer. Samskape i arbeidet med Regionplan Agder.
- 3.** Spisse **strategisk og målrettet fokus**, bygge på de fortrinn som Grimstad har.
- 4.** Ta i bruk verktøyet **Næringsvennlig kommune** (Innovasjon Norge).

Figur 7: Oppsummering forslag til tiltak fra studentgruppe «vertskapssattraktivitet»

3.8 Utarbeidelse av forslag til tiltak og avgrensning av planen

I løpet av arbeidet med strategisk næringsplan har næringssjefen holdt ulike presentasjoner. Blant annet har det vært orientert på møter med Grimstad Rotaryklubb 8. juni, åpent medlemsmøte i Grimstad Næringsforening 16. oktober, Turistkontorets halvårlige møte med reiselivsnæringen 31. oktober og Grøm Rotaryklubb 22. november. Den 15. januar 2018 ble det avholdt åpent informasjonsmøte der forslag til tiltak ble presentert. Dette møtet ble annonsert i Grimstad Adressetidende, Agderposten, kommunens nett- og Facebook-sider, samt via nyhetsbrev og Facebook-sider hos Grimstad Næringsforening.

Etter at studentene hadde presentert sine forslag til tiltak har prosjektgruppen gått gjennom dem og evaluert hva man mener det er ønskelig å ta med videre av innspill. Forslag til tiltak er i stor grad basert på studentenes forslag. Samtidig har man tatt med innspill som har fremkommet via andre kanaler, slik som andre workshoper og innspill på ulike møter og presentasjoner.

Prosjektgruppen presenterte sine forslag til tiltak for referansegruppen den 5. desember. Basert på diskusjonen der gjorde man noen justeringer før tiltakene ble presentert for rådmannens ledergruppe den 8. januar. Formannskapet ble invitert til åpent informasjonsmøte hvor tiltakene ble presentert den 15. januar.

Tiltakene er satt opp som en egen handlingsdel. Dette er gjort slik at det blir enklere å følge dem opp fremover.

En strategisk næringsplan kan inneholde mange ulike tiltak. Det som kanskje skiller en næringsplan fra en del andre planer er at den som utgangspunkt er tverrfaglig. Det er i Grimstad kommune kun en ansatt som har en stillingsbetegnelse som er knyttet opp mot næring. I praksis er det likevel mange ansatte som jobber med næring. Trekker man det langt nok kan man si at alle jobber med næring. For

eksempel er gode barnehager og skoler viktige tiltak for å tiltrekke seg kompetente arbeidstakere – noe som er avgjørende for at bedrifter etablerer seg i kommunen. Gode fritidstilbud og gode helsetilbud er andre viktige faktorer. Det er i en plan som denne ikke mulig å favne så vidt. Forslagene til tiltak er like fullt tverrfaglig basert, men man har konsentrert seg om de områder som direkte berører næringslivet. Man har dessuten valgt å avgrense planen slik at tiltak som hører inn under mer teknisk orienterte planer ikke er tatt med her. Eksempler er tiltak som faller inn under Havneplan – områderegulering for sjønære arealer og Torg- og gatebruksplan. Noen av studentenes forslag til tiltak vil høre inn under disse planene.

4 Handlingsplan – tiltak i strategisk næringsplan 2018 - 2022

Følgende syv områder foreslås som tiltak man skal jobbe med i næringsarbeidet fremover

1. Markedsførings-/omdømmebyggingsprosjekt
2. Samskapingsprosesser
3. Entreprenørskapssatsing
4. Gode kontaktflater mellom næringsliv og kommune
5. Utvikling av næringstomter
6. Digitalisering/tilrettelegging for teknologi
7. Reiseliv/besøksattraktivitet

4.1 Markedsførings-/omdømmebyggingsprosjekt

Samtlige studentgrupper trakk frem markedsføring og omdømmebygging som viktige tiltak å jobbe videre med. Et slikt prosjekt bør gjennomføres i samarbeid med Grimstad Næringsforening. UiA er også positiv til å delta i et slikt samarbeid, noe man bør se nærmere på i sammenheng med arbeidet med Universitetsbyen Grimstad. I første omgang må et slikt prosjekt konkretiseres nærmere, inklusive at man må lage et kostnadsbudsjett for prosjektet. Noen tiltak vil være enkle å iverksette, mens noen vil kreve et mer langsiktig og målrettet arbeid. Kostnader i forbindelse med etablering av et slikt prosjekt bør i første omgang kunne dekkes via budsjetterte midler til næringsstøtte. I forbindelse med budsjettarbeid for 2019 bør man avsette midler til gjennomføring av et prosjekt. Sak om dette bør fremmes i løpet av høsten 2018.

Hovedpunkter:

- Grimstad kommune og Grimstad Næringsforening og eventuelt UiA bør i fellesskap etablere et felles prosjekt med markedsføring/omdømmebygging som hovedmål. Strategisk posisjonering i regionen vil vurderes i den forbindelse.
- Markedsføring av muligheter rundt etablering i Grimstad. Informasjonsmateriell. Felles budskap fra ulike aktører. Synliggjøring for kompetent markedskraft hvor bra det er å bo i Grimstad.
- Mot reiselivsmarkedet bør man se på digitale løsninger. App med push-varsler bør vurderes. Lett tilgang til hva som skjer av aktiviteter i Grimstad.
- Prosjektet etableres i 2018. Nærmere konkretisering og kostnadsbudsjett fremmes som egen sak høsten 2018.

4.2 Samskapingsprosesser

Strategisk næringsplan er fremkommet som en samskapingsprosess der kommune, næringsliv og UiA har hatt et nært og godt samarbeid. På flere av workshopene fremkom et sterkt ønske fra alle parter om å fortsette denne måten å jobbe på. Studentene anbefalte ansettelse av en egen samskapingskoordinator. Prosjektgruppen har ansett at det er et relativt kostbart tiltak, og at man derfor i første omgang ønsker å etablere noen enklere møteplasser. En mulighet kan være at representanter fra kommune, næringsforening og UiA møtes fast en gang i måneden – og at alle parter også er tilgjengelige for dem som ønsker å komme i kontakt med UiA, kommune eller næringsforeningen. De direkte kostnadene vil være lave og kan dekkes over næringsbudsjettet. Når det gjelder UiA har det fremkommet et ønske om at det utnevnes en egen næringslivskontakt der.

I prosjektplanen for Strategisk næringsplan ble det besluttet at man skulle se på videreføring av Handlingsplan for Universitetsbyen Grimstad i sammenheng med Strategisk næringsplan. Det foreslås at man skal ha en ny handlingsplan, og at denne etableres som en ny samskapingsprosess med UiA og næringsliv med oppstart høsten 2018.

Hovedpunkter:

- Etablere «samskapingsfrokost» eller annen møteplass jevnlig – hvor både kommune, næringsforening og UiA er tilstede.
- Ny handlingsplan for Universitetsbyen Grimstad bør utformes som en samskapingsprosess mellom kommune, UiA og næringsliv.

4.3 Entreprenørskapssatsing

Høstsemesteret 2018 hadde alle offentlige ungdomsskoler i Grimstad innovasjonscamper i regi av Ungt Entreprenørskap. Ungdom som har vært med på å starte elev-/ungdoms-/studentbedrift har større sannsynlighet for å etablere egne bedrifter senere. Ungt Entreprenørskap er med på å skape kultur for entreprenørskap, og er noe som ungdommer tar med seg videre inn i voksenlivet. For å se på hvordan dette best kan videreføres bør man gå i dialog med Ungt Entreprenørskap.

Studentgruppen innenfor innovasjon trakk frem entreprenørskapssatsing som forslag til tiltak i næringsplanen. Dette er foreslått tatt med videre.

Studentene har også påpekt at aktører som de har vært i kontakt med har etterlyst at det er tilbud om etablererveiledning i Grimstad. Grimstad kommune har sin etablererveiledning gjennom Etablerersenteret. Tidligere var de fast tilstede på UiA, men siden UiA Nyskaping nå ivaretar dette selv er ikke Etablerersenteret fast tilstede i Grimstad. Man bør derfor få til en ordning der Etablerersenteret har en fast tilstedeværelse i Grimstad. I tillegg bør man (fortsette å) støtte opp rundt CoHub og andre gründerrettede initiativer.

Kostnadene til Ungt Entreprenørskap dekkes gjennom en frivillig avgift for kommunen. Grimstad kommune bør fortsatt betale denne via budsjett for kultur og oppvekst. Støtten til Etablerersenteret IKS bør videreføres (dekkes over næringsbudsjettet). CoHub fikk tildelt 160 000 kr i støtte for 2017-2018. Før man tar beslutning om det er relevant med videre støtte i 2019 må tiltaket evalueres.

Hovedpunkter:

- Forsterke samarbeid med Ungt Entreprenørskap. Videreføre innovasjonscamper i ungdomsskolene. Mer fokus på elev-/ungdomsbedrifter/studentbedrifter
- Forsterke tilbud om etablererveiledning i Grimstad, men bruke etablerte organisasjoner (Etablerersenteret).
- Støtte opp rundt CoHub og andre gründerrettede initiativ.

4.4 Gode kontaktflater mellom næringsliv og kommune

Grimstad Næringsforening og Grimstad kommune har startet et samarbeid for å skape en bedre forståelse av næringslivets behov hos kommunen og en bedre forståelse for kommunens behov i næringslivet. Det er en viktig forutsetning for gode kontaktflater mellom næringsliv og kommune. Også studentene har trukket frem dette som viktige tiltak.

I denne sammenheng ser man på utvikling av en serviceerklæring, slik at næringslivet vet hva de har å forholde seg til. En slik serviceerklæring kan bidra til at næringslivet opplever behandling av plan- og byggesaker som mer forutsigbare, og samtidig kan arbeidet med en slik serviceerklæring bidra til at næringslivet får en tydeligere forståelse for hva som kreves av dem i forbindelse med plan- og byggesaker. Dette er et pågående arbeid hvor Grimstad Næringsforening samarbeider med Samfunn og Miljø i Grimstad kommune.

I dag behandles som utgangspunkt plan- og byggesaker basert på når de har innkommet til Grimstad kommune. Enkelte saker vil likevel også i dag få prioritet. Eksempel på det er utbyggingen av MIL (Mechatronics Innovation Lab), som fikk en rask og prioritert behandling, men det er ikke lagt opp til noen systematikk rundt dette. Det kan derfor være ønskelig å teste ut at man prioriterer næringssaker innenfor plan- og byggesaksområdet. For å kunne gjøre det må man først ha en gjennomgang av hva man skal legge til grunn for denne type prioriteringer. For eksempel er det ikke opplagt hva man skal legge i ordet «næringssaker». Er store boligutbygginger næringssaker? Skal man prioritere ut fra antall arbeidsplasser som involveres eller er det andre ting som bør legges til grunn? Før man tester ut en slik prioritering bør man gjøre en vurdering av hvordan man skal prioritere, og dette bør gjøres i samarbeid med Grimstad Næringsforening.

Et tredje punkt for å skape gode kontaktflater kan være å vurdere om det kan være relevant med en næringskontakt innenfor Samfunn og Miljø. For næringslivet vil det være enklere dersom man kan forholde seg til en person som koordinerer for eksempel plan, byggesak og kommunalteknikk i stedet for ulike saksbehandlere innenfor ulike områder. Det vil imidlertid innebære en omorganisering av hvordan arbeidet utføres, og det kan medføre behov for ekstra ressurser. Tiltaket er derfor relevant å vurdere, men det er en serviceerklæring og en uttesting av å prioritere næringssaker som man i første omgang bør jobbe med.

Tiltakene innenfor dette området innebærer i første omgang primært tidskostnader hos Samfunn og Miljø. Dersom det implementeres større endringer som krever økte ressurser bør det fremmes som egen sak.

Hovedpunkter:

- Innføre en serviceerklæring vedrørende plan- og byggesaker i samarbeid med næringsforeningen.

- Teste ut at nærings saker prioriteres på plan og byggesak i samarbeid med næringsforeningen.
- Vurdere å ha en næringskontakt på Samfunn & Miljø (teknisk sektor)

4.5 Utvikling av næringstomter

SWOT analysen viste at mangel på næringstomter kan være en stor utfordring for Grimstad kommune i tiden fremover. Man har derfor hatt en gjennomgang av næringstomter i Grimstad. Det er et potensial for å fortette på Østerhus ved å øke utnyttelsesgraden. Disse tomtene er i all hovedsak eid av private aktører, og kommunen har den senere tid tillatt flere utbygginger der utnyttelsesgraden er økt.

I løpet av 2018 er det sannsynlig at Nye Veier har lagt en plan for ny E18 trase gjennom Grimstad. I den forbindelse bør man se på om det er muligheter for å utvikle nye næringstomter. Det synes ikke hensiktsmessig å starte dette arbeidet før man vet mer om hvor den nye traseen skal være.

På lengre sikt er det Omre som utpeker seg som Grimstads fremtidige næringsarealer. Det ble i 2017 solgt ut en god del av arealene. Til dels planlegges det næringstomter i privat regi der i et langsiktig tidsperspektiv. Det er imidlertid ikke mulig uten at man får inn infrastruktur på området. Det bør derfor lages en handlingsplan for å realisere tomter på Omre. Det er Grimstad Bolig- og Tomteutvikling KF som har et overordnet ansvar for å få frem en slik handlingsplan, men arbeidet må skje i nært samarbeid med Grimstad kommune.

En handlingsplan vil medføre noen kostnader, men kan trolig utarbeides innenfor eksisterende budsjetter. Gjennomføringen av handlingsplanen vil imidlertid innebære store kostnader for Grimstad kommune. Når en handlingsplan er utarbeidet må det fremmes en sak for kommunestyret som inkluderer en oversikt over behovet for fremtidige investeringer.

Hovedpunkter:

- Lage handlingsplan for å realisere tomter på Omre
- I forbindelse med ny E18 trase Arendal-Grimstad bør man se på muligheter for næringsarealer i tilknytning til denne.

4.6 Digitalisering/tilrettelegging for teknologi

Både studenter og referansegruppe fremhevet betydningen av at Grimstad er en teknologiby, og at man derfor bør ta en sterkere posisjon rundt bruk av teknologi.

Både studenter og Grimstad Min By har fremhevet et ønske om gratis wifi i sentrum. Grimstad kommune jobber p.t. med en søknad om støtte til gratis wifi-soner i kommunen gjennom støtteordningen Wifi4EU. Formannskapet ble orientert om dette 18.1.2018. Prosessen videre vil avhenge av utfallet av søknaden, men det bør være en målsetting å få etablert gratis wifi-soner i sentrum.

Det er også foreslått at man vurderer at fremtidsrettede teknologiske løsninger vurderes når man skal etablere tiltak i sentrum. For eksempel kan det være relevant å se på hvordan man kan bruke teknologi i et eventuelt Hamsun-museum. Det vil være en utfordring å implementere en generell policy for å vurdere fremtidsrettede teknologiske løsninger i sentrum, men man bør se på hvordan man kan få dette til.

Hovedpunkter:

- Etablere gratis wifi i sentrum.
- Når nye tiltak i sentrum skal etableres skal man vurdere om man kan ta i bruk fremtidsrettede teknologiske løsninger (eks. i Hamsun-museum, bruk av beacons i sentrum, etc).

4.7 Reiseliv/besøksattraktivitet

I januar 2018 er prosjektet «Opplev Grimstad 2018-2020» startet. Grimstad kommune er prosjekteier, og næringssjefen er prosjektleder. Prosjektet er et samarbeid mellom Grimstad kommune, UiA (Senter for entreprenørskap), Menneskelige Ressurser, Scandic Grimstad, Strand Hotel Fevik, MS Torungen, Kastellet kultursenter, Nøgne Ø og USUS. Det kan være aktuelt at flere aktører involveres etter hvert. Bakgrunnen for prosjektet er at Grimstad kommune ønsker å etablere en langsiktig satsing på reiseliv med en målsetting om å øke antall gjestedøgn i løpet av de neste tre årene. Dette prosjektet dekker fase 1 av denne satsingen, og er satt opp til å dekke det første året.

Formål med prosjektet er å etablere en langsiktig satsing på reiseliv med en målsetting om å øke antall gjestedøgn i løpet av de neste tre årene. Prosjektet dekker fase 1 (år 1) av denne satsingen.

Delmål - opplevelsestilbud:

1. Ulike sykkelopplevelser (fase 1)
 - prioritert opp grunnet Tour des Fjords 22.-24. mai
2. Utvikle et tilbud hvor Fjæreheia er sentral lokasjon, rettet mot cruiseturister eller andre grupper (fase 2)
3. Pakketur for sjørrettfiske utvikles (fase 2)
4. Båttur i Raet nasjonalpark hver dag i sommersesong (fase 2)

I tillegg er kompetansebygging sentralt i prosjektet.

Dette er et viktig tiltak i næringsplanen. Første fase er allerede finansiert gjennom midler fra «Ny Vekst i Agder», dvs fra Aust-Agder fylkeskommune (tildeling på 350 000 kroner). Grimstad kommune bidrar i tillegg med tid hos næringssjefen og turistsjefen. Kommunalsjef for Oppvekst og Kultur deltar i styringsgruppe for prosjektet, sammen med representant fra Grimstad Næringsforening og reiselivskoordinator i Aust-Agder fylkeskommune.

Hvordan man skal videreføre satsingen innenfor reiseliv bør evalueres når dette prosjektet er gjennomført. Eventuell videre finansiering bør fremmes som sak i forbindelse med budsjettbehandling for 2019. Det er i et slikt prosjekt viktig å huske på at det tar lang tid å bygge opp denne type satsinger, og det kan ta tid før man får synlige resultater.

Hovedpunkter:

- Første fase av en tre-årig reiselivssatsing etableres gjennom prosjektet «Opplev Grimstad 2018-2020». I dette ligger at man skal utvikle mer opplevelsestilbud innen litterær turisme, sykkelturisme, naturbasert turisme.
- Videreføring bør evalueres når prosjektet er gjennomført eller i slutfasen av prosjektet.

5 Veien videre

Strategisk næringsplan for Grimstad 2018-2022 angir noen satsingsområder fremover. Kapittel 4 utgjør næringsplanens handlingsdel.

For noen av tiltakene vil det være relevant med saker som skal fremmes til kommunestyret høsten 2018. Dersom det foreslås finansiering må dette fremmes i forbindelse med budsjettarbeidet høsten 2018. En samlet gjennomgang av hvordan ulike tiltak er fulgt opp bør komme høsten 2019, og kan tas i forbindelse med budsjettarbeidet for 2020.

Vedlegg:

Presentasjoner som masterstudenter på ORG 503 «Innovasjon i offentlig sektor» på UiA holdt for formannskapet i Grimstad kommune 30.11.2017.

Bilder:

May-Elin Aunli, Henning Vik, Alf Georg Dannevig og Sykkkelbyen Grimstad